

Súd: Krajský súd Žilina
Spisová značka: 5Co/3/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 5312209704
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 08. 2021
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Erik Varga
ECLI: ECLI:SK:KSZA:2021:5312209704.3

Uznesenie

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Erika Vargu a členov senátu - sudcov JUDr. Amálie Paulerovej a Mgr. Márie Kašíkovej, v spore žalobcu: Mgr. S. E., nar. X.X.XXXX, bytom L. T. XXX, E. L. T., právne zastúpeného spoločnosťou Advokátska kancelária JUDr. Milan Chovanec s.r.o., so sídlom Vojtecha Tvrdého 17, Žilina, proti žalovaným: 1/E. C., nar. X.X.XXXX, bytom E. L. T. XXXX a 2/ ELPRAM, s.r.o., so sídlom Bytčická 16, Žilina, IČO: 36 412 287, obaja žalovaní právne zastúpení spoločnosťou Garant Partner legal s. r. o., so sídlom Einsteinova 21, Bratislava, o ochranu osobnosti, na základe odvolania žalovaných proti rozsudku Okresného súdu Čadca č.k. 6C/68/2012-206 zo dňa 31. októbra 2013, takto

rozhodol:

N e p r i p ú š ť a spätvzatie žaloby vykonané žalobcom podaním zo dňa 8.4.2019.

Rozsudok súdu prvej inštancie p o n e ch á v a n e d o t k n u t ý m vo výroku o zamietnutí žaloby vo zvyšku nemajetkovej ujmy.

Rozsudok súdu prvej inštancie vo zvyšnej časti z r u š u j e a vec mu v rozsahu zrušenia v r a c i a na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

o d ô v o d n e n i e :

1.Napadnutým rozsudkom (č. k. 6C/68/2012-206 z 31.10.2013) okresný súd (ďalej v texte aj ako súd prvej inštancie) uložil žalovaným povinnosť zaslať žalobcovi doporučenou poštou ospravedlnenie a zaplatiť mu nemajetkovú ujmu vo výške 10.000 eur. Vo zvyšku (nemajetkovej ujmy, t.j. do požadovanej sumy 20.000 eur) žalobu zamietol.

2.Súd prvej inštancie argumentoval, že difamujúce informácie uvedené žalovanými v podaní adresovanom obecnému zastupiteľstvu boli spôsobilé negatívneho dopadu v súkromnom, pracovnom i verejnom živote starostu/žalobcu, pričom „niektoré pretrvávajú aj naďalej a vždy, ak sa použije určité nepravdivé obvinenie, aj keď príslušné orgány po právnej stránke, v tomto prípade v trestnom konaní a Úrad pre verejné obstarávanie konštatujú, že nedošlo k porušeniu povinností a zákona, vždy ostane určitý problém laickou verejnosťou spochybňovaný, vec už prebehla, informácia už sa rozšírila a navrhovateľ nemohol ovplyvniť jej nezverejnenie, nemohol ju utajiť, pretože odporcom bolo vzhľadom na ich postavenie a situáciu v podnikateľskej sfére zrejme, že pokiaľ ju adresujú obecnému zastupiteľstvu, ktorého rokovania sú verejné, že tieto informácie sa zverejnia“. Starosta podľa okresného súdu musel „takýto materiál“ postúpiť ďalej, pretože v opačnom prípade by zrejme nasledovali ďalšie útoky zo strany žalovaného“. Žalovaní „si museli byť vedomí toho, že pokiaľ napíšu takéto podanie a dokonca podajú trestné oznámenie, v ktorom nevyjadrujú len podozrenie, ale konštatujú určitú protizákonnosť konania, že vo veci budú vypočúvaní svedkovia, ďalšie dotknuté osoby a že táto záležitosť sa aj takouto formou zverejní, teda informácia sa rozšíri medzi široký okruh adresátov, ktorá skutočnosť nakoniec sa v súdenom prípade aj stala“. V danej spojitosti za nedostačujúce ospravedlnenie vyhodnotil list žalovaných z 2. decembra 2011.

3. Ďalej súd prvej inštancie uviedol, že starosta obce je osobu známou, pričom väčšina svedkov ho opísala ako osobu so zodpovedným prístupom k povinnostiam. Aj keď u neho možno uvažovať o „zníženom prahu kritiky“, to žalovaných neopravňuje na to, aby ho svojvoľne a „bez zodpovednosti“ označovali ako osobu, ktorá koná nezákonne, resp. „kriminálne“. Podanie žalovaných mohlo negatívne ovplyvniť vnímanie starostu v očiach verejnosti, ako aj jeho možnosť uchádzať sa vo voľbách opätovne o verejnú funkciu. Mal za to, že tu došlo k šíreniu „nepravdivých informácií a informácií pravdu skresľujúcich“. Dodal, že žalovaný „niekedy od roku 2000, pri zadávaní rôznych zákaziek Obecným úradom, resp. Obcou Vysoká nad Kysucou, spochybňoval postupy, šíril informácie nepravdivého charakteru o firmách, ktoré takéto zákazky získali“, čo okresný súd vyhodnotil ako „určitý štýl jeho práce, keď ako konateľ firmy a obyvateľ obce, pokiaľ on nie je úspešný, namieta nezákonnosť postupov a získavanie zákaziek“.

4. Proti tomuto rozsudku podali odvolanie žalovaní. Okresnému súdu predovšetkým vytkali, že rozhodol v rozpore so zisteným skutkovým stavom, dotváral si dôkazy, v odôvodnení svojho rozsudku sa odvolával iba na dôkazy svedčiace v ich neprospech a vec nesprávne právne posúdil. Zdôraznili, že okresný súd ignoroval judikatúru všeobecných súdov, ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva, vôbec sa nevenoval otázke porušenia ich práva na slobodu prejavu, ich petičného práva, ako ani otázke porušenia ich ďalších práv.

5. Krajský súd rozsudkom č.k. 5Co/178/2014-238 zo dňa 28.10.2014 predmetný rozsudok okresného súdu v napadnutej časti potvrdil. Uviedol, že sa v celom rozsahu stotožnil s jeho odôvodnením a obmedzil sa na odkaz na správnosť jeho dôvodov.

6. Následne, na základe čiastočne akceptovanej ústavnej sťažnosti žalovaných Ústavný súd SR nálezom č.k. II.ÚS 655/2017-48 zo dňa 14.11.2018 konštatoval, že základné práva žalovaných podľa čl. 26 ods. 1 a 2, čl. 27 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd boli dotknutým rozsudkom Krajského súdu v Žiline č. k. 5Co 178/2014-238 z 28.10.2014 porušené, preto ho zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

7. V konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci Ústavný súd SR pristúpil k posúdeniu samotného/sporného prejavu s ohľadom na kritériá testu proporcionality, pričom (okrem iného) konštatoval, že žalovaným/sťažovateľom ako obyvateľovi obce obracajúcemu sa s korešpondenciou vo verejnom záujme na obecné zastupiteľstvo vo veci spadajúcej do kompetencie obecného zastupiteľstva, resp. právnickej osobe, ktorej konateľom je sťažovateľ, potrebné priznať osobitné a chránené postavenie. Obsah prejavu sťažovateľov sa týkal politika, ktorý sa sám vystavuje prísnej kontrole verejnosti a ktorý musí prejavovať zvýšenú mieru tolerancie voči takejto kritike. Čím viac sa difamacný prejav dotýka vecí verejného záujmu, tým viac platí prezumpcia práva tento prejav realizovať. Najsilnejšou prezumpciou ochrany disponujú politické prejavy, teda prejavy týkajúce sa správy vecí verejných. O takýto prípad ide nepochybne aj u sťažovateľov, ktorí korešpondenciou vo verejnom záujme oboznámili obecné zastupiteľstvo so svojimi podozreniami na nehospodárne nakladanie s majetkom obce. Vzhľadom na uvedené je potrebné prejavu sťažovateľov s ohľadom na jeho obsah priznať zvýšenú mieru ochrany. Podanie sťažovateľov adresované obecnému zastupiteľstvu bolo objektívne i subjektívne aktuálne vo vzťahu k vtedy riešenej otázke verejného záujmu aj vzhľadom na to, že sťažovatelia oznámili svoje podozrenia obecnému zastupiteľstvu bez zbytočného odkladu po tom, ako sa o nimi tvrdených skutočnostiach dozvedeli. Pred okresným súdom nebolo preukázané, že sťažovatelia, ktorí adresovali svoje podanie vo veci verejného záujmu výlučne obecnému zastupiteľstvu, by obsah svojho podania sprístupnili verejnosti. Naopak, s obsahom podania sťažovateľov sa verejnosť mohla oboznámiť (najneskôr) zo zápisnice z mimoriadnej schôdze obecného zastupiteľstva 15. novembra 2013, ktorá bola samotnou obcou zverejnená na jej webovom sídle. Pokiaľ teda okresný súd ustálil, že sťažovatelia mali vopred predpokladať, že v prípade, ak sa obrátia na obecné zastupiteľstvo, ktoré ich podanie prerokuje na verejnom zasadnutí, obsah ich podania bude nevyhnutne sprístupnený verejnosti, takto striktné formulovaný názor je podľa Ústavného súdu v okolnostiach tejto veci neakceptovateľný. Ak by totiž okresný súd venoval menej pozornosti vlastným dohadom (napr. vo vzťahu k tomu, ako by sťažovatelia postupovali, ak by starosta nepredložil ich podanie obecnému zastupiteľstvu, alebo vo vzťahu k interpretácii ich listu z 2. decembra 2011), jeho pozornosti by neuniklo, že na verejnom mimoriadnom zasadnutí obecného zastupiteľstva, na ktorom sa podanie sťažovateľov poslancami obecného zastupiteľstva prerokovalo, nebol ako zástupca verejnosti prítomný nikto. Samotné zverejnenie plného znenia obsahu podania sťažovateľov v zápisnici z mimoriadnej schôdze obecného zastupiteľstva, a to

bez ohľadu na skutočnosť, že táto bola následne zverejnená na webovom sídle obce, už spadá do pôsobnosti obce, a teda starostu a obecného zastupiteľstva. Nemožno preto bez ďalšieho pripísať na ťarchu sťažovateľov skutočnosť, že obsah ich podania bol zverejnený. Z pohľadu ochrany ich slobody prejavuje totiž neakceptovateľné, aby im bolo bez ďalšieho vyčítané samotné zverejnenie informácií z ich podania, a nie to, že sami tieto informácie zverejnili, resp. sprístupnili verejnosti. Aj keď obsahom podania sťažovateľov bolo okrem iného aj obvinenie starostu zo spáchania trestného činu, t. j. v zmysle judikatúry EŠLP závažné obvinenie, toto svoje podozrenie sťažovateľa aspoň v určitej miere odôvodnili odkazom na zákon o verejnom obstarávaní, judikatúru súdov a ďalšie okolnosti vzťahujúce sa na rekonštrukciu základnej školy. Sťažovatelia sa na adresu starostu nevyjadrovali urážlivo či expresívne. Navyše, ak je ich podanie vnímané ako celok, je zrejmé, že prvoradým motívom jeho spisania nebolo obvinenie starostu zo spáchania trestného činu, ale upozornenie obecného zastupiteľstva na možné nehospodárne nakladanie s majetkom obce.

8. Ústavný súd SR akcentoval, že z odôvodnenia rozsudku okresného súdu nie je zrejmé, čo v skutočnosti predstavovalo relevantné dôvody na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy. Obdobne krajský súd vo svojom rozsudku rezignoval na ochranu práv sťažovateľov, keď nedostatočne zohľadnil rozhodujúce skutočnosti tohto prípadu a nereagoval, resp. nedal odpoveď na všetky relevantné námietky sťažovateľov, v dôsledku čoho je potrebné napadnutý rozsudok považovať za ústavnoprávne neudržateľný. Ústavný súd preto rozhodol, že krajský súd napadnutým rozsudkom porušil právo sťažovateľov na slobodu prejavu podľa čl. 26 Ústavy SR a čl. 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, taktiež ich základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a petičné právo sťažovateľa podľa čl. 27 ods. 1 Ústavy SR, pričom samotné vyslovenie porušenia práv sťažovateľov a súčasné vrátenie veci krajskému súdu na ďalšie konanie predstavuje v danej veci dostatočné zadostučinenie.

9. Následne podaním došlým súdu dňa 8.4.2019 žalobca zobrať žalobu v celom rozsahu späť a navrhol konanie zastaviť.

10. Krajský súd uznesením č.k. 5Co/51/2019-280 z 30.4.2019 pripustil späťvzatie, rozsudok Okresného súdu Čadca č.k. 6C/68/2012-206 zo dňa 31.10.2013 zrušil a konanie zastavil. V rámci svojho odôvodnenia uviedol, že „u žalovaného neboli zistené dôvody, pre ktoré by so späťvzatím žaloby nesúhlasil“.

11. Nakoľko odvolací súd takto o pripustení späťvzatia žaloby rozhodol bez toho, aby späťvzatie doručil žalovanej strane na vyjadrenie, dovolací súd rozhodnutím č.k. 8Cdo/102/2020-329 zo dňa 28.10.2020 označené uznesenie Krajského súdu v Žiline (č.k. 5Co/51/2019-280 z 30.4.2019) zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Poukázal na skutočnosť, že uvedeným postupom (nedoručením späťvzatia) odvolací súd žalovaným znemožnil, aby uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Všetky doposiaľ opisované rozhodnutia odvolací/krajský súd prijal v senáte (5Co) zloženom zo sudcov JUDr. Miroslav Jamrich (sudca-spravodajca), JUDr. Dagmar Cabadajová a JUDr. Gabriela Veselová. Z dôvodu odchodu (všetkých) členov uvedeného senátu do dôchodku bola vec po vrátení na odvolací súd pridelená (vo februári 2021) do senátu 10 Co, ktorý (senát) späťvzatie žaloby v zmysle obligatórnej úpravy procesného predpisu doručil.

13. Žalovaní v predostretom stanovisku (k späťvzatiu žaloby) poukázali na tvrdenie žalobcu, v zmysle ktorého „podanie bolo dôvodné napriek tomu, že vo veci nie je právoplatné rozhodnutie“. Okrem toho uviedli, že žalobca sa stále odvoláva na nezákonné neústavné rozsudky, neustále z nich odvodzuje a verejnosti v obci, v ktorej je starostom prezentuje svoje údajné víťazstvo v súdnom spore, ako i pocit oprávnenosti ním podanej žaloby. Z týchto dôvodov považujú za nevyhnutné v súdnom konaní pokračovať a o veci právoplatne rozhodnúť. Je podľa nich potrebné dosiahnuť rozhodnutie, v ktorom bude určené, či zo strany žalobcu nejde o nezákonné alebo neústavné konanie a zastrašovanie obyvateľov obce pri využívaní svojich občianskych práv, občianskej kontroly podaním nedôvodných žalôb pod hrozbou zaplatenia nemajetkovej ujmy žalobcovi. V širšom zmysle je to aj otázka verejného záujmu na výsledku tohto konania.

14. Krajský súd, ako súd odvolací (§ 34 CSP), po zistení, že odvolanie podala subjektívne legitimovaná strana sporu (§ 359 CSP) v zákonom stanovenej lehote (§ 362 ods. 1 CSP), preskúmal vec v rozsahu danom v ustanovení § 379 CSP (z tohto titulu nedotknutým ponechal odvolaním nenapadnutý výrok o čiastočnom zamietnutí žaloby) a bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a

contrario) rozsudok okresného súdu v napadnutej časti zrušil podľa § 389 ods. 1 písm. b/ CSP a vec mu vrátil (§ 391 ods. 1 CSP) na ďalšie konanie.

15. Podľa § 370 ods. 1 CSP ak je žaloba vzatá späť po rozhodnutí súdu prvej inštancie, ale skôr, ako rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť, odvolací súd rozhodne o pripustení späťvzatia.

16. Podľa § 370 ods. 2 CSP späťvzatie žaloby nepripustí, ak s tým protistrana z vážnych dôvodov nesúhlasí. Ak späťvzatie žaloby pripustí, odvolací súd zruší rozhodnutie súdu prvej inštancie a konanie zastaví.

17. Sporové súdne konanie (akým je súdená vec) je ovládané dispozičnou zásadou. Konštatované znamená, že žalobca je pánom sporu, čo konkrétnym prejavom je (okrem iných) aj subjektívne právo vziať žalobu späť. V tejto spojitosti právna úprava vymedzuje jediný dôvod spôsobilý prelomiť toto oprávnenie (dispozíciu) žalobcu a to uvedenie vážneho dôvodu nesúhlasu so späťvzatím žaloby, s výnimkou späťvzatia žaloby pred predbežným prejednaním sporu, alebo pred pojednávaním, kedy súhlas žalovaného podmienkou nie je.

18. Takáto procesná situácia, kedy zákon v počiatočnej fáze konania priznal vôli žalobcu nepokračovať v konaní, rozhodujúci význam, nie je daná v súdnej veci, preto je nevyhnutné primárne pristúpiť k hodnoteniu relevancie dôvodov nesúhlasu žalovaných.

19. V rozoberaných súvislostiach odvolací súd dospel k záveru o danosti/existencii kvalifikovaného dôvodu na pokračovanie v konaní. Z obsahu spisu (vyjadrenia na č.l. 290 a 313 spisu) skutočne (ako náležite uvádzajú žalovaní) vyplýva „postoj“ žalobcu k výsledku konania v podobe úvahy, že resp. „pôvodné konanie zo strany žalobcu bolo dôvodné“, resp. „konanie sa minulo účelom“. Odhliadnuc od tohto subjektívneho (ale neprehliadnuteľného) aspektu, z určujúceho hľadiska platí, že primárnym obsahom/predmetom citovaného rozhodnutia Ústavného súdu SR je konštatovanie porušenia príslušných práv sťažovateľov/žalovaných zo strany všeobecných súdov (nie zo strany žalobcu). Inými slovami, žalovaní správne namietajú, že ani po 9 rokoch intenzívnej obrany (resp. trvania sporu) nedisponujú právoplatným vyriešením sporu vo vzťahu medzi nimi a žalobcom (ktorý si účelovo vykladá a prezentuje túto procesnú situáciu). Opísané (okrajovo i vrátane apelu žalovaných na verejný záujem na riešení týchto otázok) viedlo krajský súd k nepripusteniu späťvzatia žaloby. Aj odvolací súd považuje v súhrne uvedených skutočností za nevyhnutné, aby došlo zo strany súdu k riadnemu posúdeniu/vysloveniu ne/dôvodnosti žalobou uplatneného nároku (t.j. prípustnosti konania žalovaných) a definitívnemu odstráneniu spornosti vo vzťahu medzi žalobcom a žalovanými.

20. Zároveň/nadväzne sú v tejto spojitosti opodstatnenými závery Ústavného súdu SR a odvolacie dôvody žalovaných o nepreskúmateľnosti dôvodov rozsudku okresného súdu, ktorý namiesto zodpovedania relevantných právnych otázok prezentoval hypotetické úvahy ohľadne možnosti porušenia práv žalobcu. V ďalšom konaní preto súd prvej inštancie - súc ako návodom vedený súd testom proporcionality Ústavného súdu SR - definitívnym spôsobom vyrieši/zodpovie otázku zásahu do osobnostných práv medzi sporovými stranami.

21. Toto rozhodnutie odvolacieho súdu bolo prijaté hlasovaním senátu v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Dovolanie je podľa § 420 CSP prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne

(dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh). Dovolanie možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k niektorej z uvedených väd. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

Dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podania pred súdom prvej inštancie alebo pred odvolacím súdom. Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania. V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania.

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde.

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom.

Povinnosť zastúpenia advokátom neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa.